

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ กรณีนายมงคล ต้นสกุล จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

คณะกรรมการ ป.ป.ช. (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้วินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ สรุปได้ว่า นายมงคล ต้นสกุล (ผู้ถูกร้อง) เป็นข้าราชการการเมือง ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ๒ ครั้ง ดังนี้

(๑) ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ) เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และพ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๑ ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พร้อมเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวม ๓ ครั้ง คือ กรณีเข้ารับตำแหน่ง ต้องยื่นภายในวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ กรณีพ้นจากตำแหน่ง ต้องยื่นภายในวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๔๑ และกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ต้องยื่นภายในวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๔๒

ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีฯ เฉพาะกรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๐ แต่ไม่ได้ยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี โดยได้มีหนังสือชี้แจงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า ตนมีภารกิจในธุรกิจที่ดำเนินอยู่มากและต้องเดินทางไปติดต่อธุรกิจยังต่างประเทศเป็นประจำ จึงทำให้เข้าใจผิดว่าได้ยื่นบัญชีฯ ภายหลังจากพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเรียบร้อยแล้ว และเนื่องจากเอกสารบางรายการต้องใช้ระยะเวลาในการค้นหา ตนไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด พร้อมทั้งได้ยื่นบัญชีฯ ในกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี โดยเป็นการยื่นบัญชีฯ เมื่อพ้นระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนดแล้ว ๖๔๕ วัน แต่ยังคงไม่ได้ยื่นบัญชีฯ ในกรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ แต่อย่างใด

(๒) ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี (นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี) เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๔๒ และพ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวม ๓ ครั้ง คือ กรณีเข้ารับตำแหน่งต้องยื่นภายในวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๔๒ กรณีพ้นจากตำแหน่ง ต้องยื่นภายในวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๔๔ และกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ต้องยื่นภายในวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๔๕

ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๒ (เกินระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด ๑ วัน) และได้ยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๔๔ (เกินระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด ๑๐๑ วัน) ส่วนกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชีฯ แต่อย่างใด คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีไม่ยื่นบัญชีฯ ผู้ถูกร้องชี้แจงว่าตนไม่ได้รับหนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ประกอบกับมีภารกิจในการดำเนินธุรกิจ จึงทำให้เข้าใจผิดว่าได้ยื่นบัญชีฯ แล้ว และเนื่องจากเอกสารบางรายการต้องใช้

ระยะเวลาในการค้นหาเอกสาร จึงขอเวลาในการค้นหาเอกสาร ตนไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ถูกร้องก็ยังคงไม่ได้ยื่นบัญชีฯ ในกรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี มาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีแต่อย่างไร

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนนเสียง ๘ เสียง ในการประชุมครั้งที่ ๔๘/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และกรณีพ้นจากตำแหน่ง มาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีในตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี และจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบภายในระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีในตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและกรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี จึงยื่นคำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕

ศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือ โดยส่งหนังสือ ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ และปิดประกาศแล้ว แต่ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ แต่อย่างไร

๒. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่หนึ่ง ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้ว เป็นเวลาหนึ่งปี หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว ผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ข้ออ้างของผู้ถูกร้องซึ่งชี้แจง ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่ามีภารกิจในธุรกิจที่ดำเนินอยู่มากและต้องเดินทางไปติดต่อธุรกิจยังต่างประเทศ เป็นประจำ จึงทำให้เข้าใจผิดว่าได้ยื่นบัญชีฯ แล้ว นั้น เห็นว่า เป็นเพียงข้ออ้างที่ไม่อาจนำมาเป็นเหตุ เพื่อให้ตนพ้นผิดได้ พฤติการณ์ของผู้ถูกร้องดังกล่าวเห็นได้ว่า เป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่ง ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี และจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี และกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้ว เป็นเวลาหนึ่งปี

ประเด็นที่สอง ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่เมื่อใด

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๑ และต่อมา ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๒ และพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยชี้ขาด กรณีของผู้ถูกร้องภายหลังจากผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งแล้ว การเริ่มนับระยะเวลาการต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะนับเมื่อใดนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ วรรคหนึ่ง กำหนดให้นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง กรณีเช่นนี้เห็นว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพ้นจากตำแหน่งทางการเมือง ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญ

วินิจฉัยชี้ขาด จึงไม่สามารถให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นได้อีก เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ตั้งแต่วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๑ ผู้ถูกร้องจึงต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๑ และผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้อง จึงต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ กรณีตามคำร้อง ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองทั้งสองตำแหน่งไปแล้วก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยชี้ขาด ดังนั้น จึงให้นับเวลาต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่ วันที่พ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรีอันเป็นตำแหน่งสุดท้าย คือ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔

๓. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

นายมงคล ต้นสกุล ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายกระมล ทองธรรมชาติ นายจิระ บุญพจนสุนทร นายจุมพล ณ สงขลา นายปรีชา เฉลิมวณิชช์ นายผัน จันทรปาน นายมงคล สระภู่น นายมานิต วิทยาเต็ม นายศักดิ์ เตชะชาญ นายสุจิต บุญบงการ นายสุธี สุทธิสมบุรณ์ พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวโซ นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ นางเสาวนีย์ อัครโรจน์ นายอมร รักษาสัตย์ และนายอุระ หวังอ้อมกลาง

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๒๑ ตอนที่ ๕๓ ก วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๔๗

ย่อโดย นางสาวกัณนิกา อธิศิวกุล
กลุ่มงานคดี ๗